

УДК 351.75

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2023-3-12>

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ПРАВОПОРУШНИКА ПО ГАРЯЧИХ СЛІДАХ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Курляк Мар'ян Дмитрович,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8062-4806>

***Анотація.** Переслідування правопорушників є складним і динамічним процесом, який вимагає застосування тактичних прийомів, адаптованих до конкретних аспектів ситуації. У статті комплексно розглядаються окремі аспекти тактичних прийомів переслідування правопорушників, зокрема погоні, переслідування на транспортних засобах, використання передових тактик. Досліджуючи ці аспекти, стаття має на меті покращити розуміння професіоналів правоохоронних органів та інших зацікавлених сторін, залучених до охорони громадської безпеки.*

У статті окреслено проблеми і складнощі, пов'язані із переслідуванням правопорушників, підкреслено важливість стратегічного мислення, ретельного планування та точного виконання поставлених завдань. Розглянуто окремі аспекти переслідування, дається поняття тактики переслідування, обговорено ефективні методи затримання підозрюваних, водночас акцентовано на дотриманні балансу щодо безпеки правоохоронця та мінімізації ризиків для населення.

Що стосується переслідування транспортними засобами, у статті розглядаються ключові аспекти для правоохоронних органів, такі як оцінка ризику, комунікація та прийняття тактичних рішень. У ньому наголошується на важливості дотримання встановлених правил і протоколів для захисту всіх залучених сторін, одночасно збільшуючи шанси служби безпеки зберегти безпеку правопорушника.

У статті наголошено на сприянні співпраці та обміні знаннями між правоохоронними органами та фахівцями з безпеки. Акцентовано, що ділячись новітнім досвідом, успішними стратегіями та отриманими знаннями, ця стаття має на меті зробити внесок у спільні зусилля по боротьбі зі злочинністю.

Підсумовуючи, ця стаття є цінним ресурсом для професіоналів правоохоронних органів, експертів із безпеки та інших зацікавлених сторін, зацікавлених у розумінні окремих аспектів тактичних прийомів, що застосовуються під час переслідування правопорушників. Досліджуючи пов'язані складності та виклики, а також досягнення в технології, ця стаття надає читачам знання, необхідні для підвищення безпеки, ефективності та невинного прагнення до справедливості в нашому суспільстві.

***Ключові слова:** тактичні прийоми, переслідування правопорушника, правозастосування, прийняття тактичного рішення, громадська безпека.*

Kurliak Marian. TACTICAL TECHNIQUES OF PURSUING THE OFFENDER WITHOUT DELAY: SEPARATE ASPECTS

***Abstract.** The pursuit of criminals is a complex and dynamic process that requires the use of tactical techniques adapted to specific aspects of the situation. The article comprehensively examines certain aspects of tactical methods of pursuing offenders, in particular chasing, stalking and the use of advanced tactics. By researching these aspects, the article aims to improve the understanding of law enforcement professionals and other stakeholders involved in public safety.*

The article outlines the problems and difficulties associated with the prosecution of offenders, emphasizes the importance of strategic thinking, careful planning and accurate execution of assigned tasks.

Regarding vehicular pursuits, the article addresses key considerations for law enforcement, such as risk assessment, communication, and tactical decision-making. It emphasizes the importance of maintaining established rules and protocols to secure all parties involved while increasing the security's chances of keeping the offender safe.

Individual aspects of prosecution are considered, the concept of prosecution tactics is given, effective methods of detaining suspects are discussed, while emphasis is placed on maintaining a balance regarding the safety of the law enforcement officer and minimizing risks to the public.

The article emphasizes the promotion of cooperation and exchange of knowledge between law enforcement agencies and security professionals. It is emphasized that by sharing recent experiences, successful strategies and lessons learned, this article aims to contribute to the joint efforts to fight crime.

In conclusion, this article is a valuable resource for law enforcement professionals, security experts, and other stakeholders interested in understanding specific aspects of the tactics used in the pursuit of offenders. By researching the complexities and challenges involved, as well as advances in technology, this article provides readers with the knowledge they need to improve safety, efficiency, and the relentless pursuit of justice in our society.

Key words: *tactical techniques, prosecution of the offender, law enforcement, tactical decision-making, public safety.*

Вступ. У складному та постійно змінюваному ландшафті правоохоронних органів переслідування правопорушників вимагає багатогранного підходу, який поєднує в собі стратегічне мислення, ретельне планування та точне виконання. Від вулиць до кіберпростору сучасна злочинність потребує різноманітних тактичних методів для забезпечення безпеки суспільства. Ця стаття має на меті надати вичерпний посібник із тактичних прийомів, які застосовуються під час переслідування правопорушників, зосереджуючись на окремих аспектах цього критичного процесу.

Метою статті є висвітлення особливостей тактичних прийомів, які використовують правоохоронці під час переслідування правопорушників.

Методи та матеріали. Під час дослідження було проведено ретельний огляд наукової та навчальної літератури, зібрано існуючі знання щодо тактичних методів, що застосовуються під час переслідування правопорушників. Для проведення відповідних досліджень використовувалися такі джерела, як академічні журнали, наукові статті, навчальні та методичні матеріали. Зібрану інформацію з огляду літератури, тематичних досліджень і експертних думок було проаналізовано та узагальнено для визначення загальних тем, найкращих практик і нових тенденцій у тактичних методах переслідування правопорушника. Зібрані дані були систематично організовані та оцінені, щоб забезпечити повне розуміння окремих аспектів переслідування правопорушників і пов'язаних з ними тактичних методів.

Результати. Затримання без попередньої підготовки характеризується підвищеним тактичним ризиком, проте є ефективним спосо-

бом спрощення завдань правоохоронних органів [5, с. 13]. Необхідність в такому затриманні виникає при безпосередньому виявленні ознак злочину співробітниками правоохоронних органів або необхідності негайного реагування на повідомлення про злочин, що надійшов з інших джерел, тобто в ситуації, коли є реальна можливість невідкладно захопити злочинця, а зволікання може викликати негативні наслідки. У співробітників правоохоронних органів практично відсутній час на необхідну попередню підготовку, розробку плану затримання і проведення репетицій. Вибір конкретного способу затримання доводиться робити або в дорозі, або вже на місці затримання з урахуванням ситуації, що склалася. Вибір тактики затримання здійснюється виходячи з обстановки і місцезнаходження злочинців [1, с. 9]. Дана ситуація затримки несе велику небезпеку як для співробітників поліції, так і для сторонніх громадян. При проведенні захоплення великого значення набувають раптовість, рішучість дій працівників поліції, належним чином організована взаємодія, забезпечення безпеки оточуючих. Тому працівники поліції повинні відрізнятися високою боєздатністю, зібраністю, оперативним мисленням. Важливе значення набуває володіння навичками рукопашного бою, вміння застосування зброї та спеціальних засобів.

Затримання без попередньої підготовки ні в якій мірі не означає захоплення злочинця негайно після його виявлення. Навіть при переслідуванні злочинця «по гарячих слідах», якщо дозволяє розвиток ситуації, доцільно перед безпосереднім захопленням злочинця встановити за ним спостереження і вибрати найбільш зручне і безпечне місце, і час затримання. Невиправданий героїзм може

привести до людських жертв і дати можливість злочинцеві втекти. Тому виявивши злочинця чи групу злочинців правоохоронець повинен насамперед реально оцінити свої сили і при необхідності викликати підкріплення, щоб запобігти т.зв. «каскаду подій у Малександеру» [4, с. 153].

При затриманні озброєного правопорушника за відсутності часу на необхідну підготовку дій: одночасно переслідуючи декількох правопорушників або підозрюваних, поліцейські не повинні розділятися. Безпечніше вдвох переслідувати одного з двох переслідуваних, чим прагнути поодиноці затримувати кожного з них; при переслідуванні двома працівниками поліції одного правопорушника або злочинця поліцейські не повинні бігти один за одним, між ними повинен зберігатися широкий інтервал. Співробітник, підстраховуючи колегу, що знаходиться попереду, повинен знаходитися збоку від нього на одному з флангів; при участі в переслідуванні поліцейського-кінолога з собакою інші поліцейські слідують позаду нього; за ситуації, коли озброєний правопорушник сховався в під'їзді житлового будинку або в якій-небудь споруді, не кидатися необдуманно слідом за ним. Слід прийняти всі заходи по блокуванню приміщення [3, с. 41], узяти під контроль можливі виходи й терміново викликати допомогу.

Якщо обставини вимушують негайно розпочати пошук правопорушника в приміщенні, то необхідно: джерело світла тримати у руці, витягнутій убік від корпусу; не залишатися у створі дверей або на тлі вікон; не перебігати отвори вікон або дверей в повний зріст; не входити відразу в центр приміщення; максимально використовувати наявні прикриття (меблі, прилавки), зброю тримати готовою до негайного застосування; після затримання правопорушника негайно провести його зовнішній огляд, а також огляд речей і одягу.

Затримання злочинця повинно проводитися, як правило, за допомогою інших співробітників або добровольців з числа громадян. Затримання злочинця власними силами є винятковою ситуацією, яка може привести до невиправданої загибелі (пораненню)

поліцейського і жертвам з боку громадян. При затриманні озброєного злочинця необхідно: чітко усвідомлювати правомірність своїх дій; детально обдумати та погоджувати порядок і послідовність дій; визначити обов'язки кожного поліцейського; вибрати оптимальне місце й час затримання; визначити порядок взаємодії, підтримки та підстраховування; врахувати особливості й умови місцевості (об'єкту), особу затримуваного, можливі ускладнення при затриманні, якщо з боку останнього чи його співників і співчуваючих виявлятиметься опір, наявність скупчення людей, умови застосування зброї й спецзасобів; звернути особливу увагу на встановлення наявності біля затримуваного або затримуваних вогнепальної або холодної зброї; перевірити наявну вогнепальну зброю й привести її в готовність, при цьому кобуру (в разі використання пістолета) пересунути ближче до пряжки ремня та розстебнути, патрон дослати в патронник, поставити на запобіжник; автоматична зброя повинна знаходитися в положенні, що виключає заволодіння нею правопорушниками й забезпечує її своєчасне застосування та свободу дій поліцейського; для досягнення позитивного ефекту бажано створити чисельну перевагу в силах, коли на одного правопорушника приходиться три-чотири працівники поліції; безпосереднє затримання повинне проводитися найбільш фізично підготовленим співробітником, який, діючи швидко й рішуче, відразу може подавити опір затримуваного; максимально використовувати чинник раптовості, прийняти заходи щодо відвернення уваги злочинця – почати з ним розмову, зняти напругу, при цьому поводитися спокійно й невимушено. Затримання має завжди бути несподіваним для правопорушника.

При затриманні групи осіб, підозрюваних в скоєнні злочину: не припиняючи спостереження за учасниками групи, по радіостанції, стаціонарному або мобільному телефону запитати допомогу в оперативного чергового органу Національної поліції і найближчих нарядів поліції; якщо допомога своєчасно не прибула й чекати із затриманням не можна,

проводити затримання самостійно, використовуючи при цьому чинник несподіванки, рішучі дії (перекрити можливі шляхи відходу, оголосити про затримання); якщо використовується службовий собака, то попередити про можливість його застосування; провести зовнішній догляд одягу, речей затриманих; з метою попередження опору використовувати для затримання мотиви, які не є дійсними причинами затримання; передати затриманих оперативному черговому органу Національної поліції і написати рапорт про затримання.

Конкретні тактичні прийоми затримання вибираються з урахуванням ситуації, що склалася, кількості злочинців, їх озброєності і обраного місця затримання.

Тактичні прийоми затримання в громадських місцях після попередньої підготовки відрізняються від затримання без підготовки більш технічною оснащенням, більш докладною обізнаністю. Позитивним моментом при виборі даного виду затримання є можливість прихованого зближення зі злочинцем під виглядом перехожих. Для відволікання уваги затримуваного може бути затіяний гучний скандал між працівниками правоохоронних органів у штатському. Хороша дівчина так само може значно послабити увагу злочинця-чоловіка. Негативними моментами є небезпека для випадкових громадян, обмеження можливості застосування зброї. Крім того, злочинець може створити видимість неправомірного нападу на нього. Тому доцільно проводити затримання в місці найменшого скупчення людей або обмеження рухової можливості злочинця. При затримці два чи три співробітника роблять приховане зближення зі злочинцем. Тактично вірним буде також виділення співробітника для спостереження з боку і підстрахування.

Особливостями затримання на відкритій місцевості є мала кількість випадкових перехожих, можливість застосування зброї і спецзасобів. Однак зближення із затримуваним можливе з використанням природних укриттів: дерев, рельєфу місцевості і т.д. При затриманні злочинця в парку, лісній місцевості або в полі виникає необхідність виявлення його

точного місцезнаходження, для чого проводиться прочісування місцевості. Навколо території встановлюється оточення або пункти спостереження, що дозволяють перекрити злочинцеві шляхи відходу. Вся територія ділиться на квадрати, які розподіляються між оперативними групами. Прочісування починається за заздалегідь обумовленим сигналом. Зв'язок між групами здійснюється по рації. При прочісуванні місцевості можливе залучення громадян, які добре знають місцевість. Необхідне також і використання службово-розшукових собак [2, с. 61].

Значну складність представляє затримання злочинця в приміщенні. Проведення затримання ускладнюється необхідністю проникнення в замкнені приміщення. Групи захоплення і блокування приховано висувуються на вихідні позиції. Для прикриття можливе використання автотранспорту та форменого одягу працівників ремонтних служб. Для проникнення в приміщення існує велика кількість тактичних прийомів. Це і проникнення в приміщення під виглядом працівників комунальних служб, і виклик в коридор за допомогою осіб, яким злочинець довіряє, і використання світлозвукових гранат, і прохід у приміщення «на плечах» в спільника або стороннього громадянина, і силове проникнення в приміщення з використанням спецтехніки. Слід враховувати, що в будь-якому приміщенні є велика кількість укриттів для злочинця, ніж на відкритій місцевості. Співробітникам поліції необхідно передбачити можливість раптового нападу на них злочинця.

Зупинимося докладніше на декількох тактичних прийомах проникнення в приміщення, розроблених з урахуванням людської психології.

При заході на «живця» перед вікном дверей підходить людина, якій злочинець може довіряти, придумується якась мотивована причина його приходу. Група захоплення не повинна себе проявляти. При відкриванні злочинцем дверей здійснюється проникнення.

У разі заходу «під незнайомку» навпроти дверей підходить молода симпатична співробітниця. Їй придумується прийнятна легенда

приходу. Співробітниця після дзвінка в двері називає господаря по імені і повідомляє якусь обтічну, невизначену причину приходу (наприклад, поговорити про справу). Вид жінки в поєднанні зі знанням імені господаря будинку зазвичай не викликає настороженості, і є хороші шанси, що двері все-таки відкриють.

Захід «на гавкіт» здійснюється за наявності сторожового пса на прив'язі в будинку, але можна використовувати і чужих тварин. Група проникає до входу в приміщення. Коли на довго не припиняється гавкіт собаки хтось вийде озирнутися, відбувається його затримання.

При затриманні злочинця за місцем роботи є можливість за допомогою керівництва організації викликати злочинця в найбільш зручне для затримання приміщення. Однак попередньо за злочинцем варто встановити спостереження, оскільки замість явки за викликом він може вдатися до спроб втечі. До допомоги керівника затримуваного можна вдатися тільки лише, коли чітко відомо про його непричетність до злочину.

Ряд особливостей мають тактичні прийоми затримання злочинця на транспорті. Затримання злочинця, який пересувається на транспорті, рекомендується робити після зупинки і виходу його з транспорту. В такому випадку спостереження доведеться робити по строго визначеними місцями вивантаження пасажирів і багажу. Затримання злочинця, який перебуває на поїзді, ускладнюється значним простором, за якими необхідно вести спостереження, тобто потрібна участь оперативної групи значної чисельності. Тактично правильним вважається спостереження з трьох точок: «голови» складу, «хвоста» і центру поїзда.

Затримання злочинця, який пересувається на автомобілі, також доцільно здійснювати на залізничному переїзді з закритим шлагбаумом, на задалегідь перекритій вулиці.

Під час затримання в громадському транспорті обсяг вільного простору мінімальний і виникає небезпека для оточуючих. Крім того, затримання в салоні літака, що знаходиться в повітрі, може привести до розгерметизації і

аварії. У разі ж крайньої необхідності затримання підозрюваного варто робити, мінімізувавши небезпеку для сторонніх: в літаку – після того, як злочинець пристібається до крісла; в поїзді і на водному транспорті (відповідно в купе і каюті), зайнявши вільні місця членами групи захоплення під виглядом випадкових попутників. У разі невідомості конкретного місцезнаходження злочинця на транспорті, затримання варто робити з використанням методу обходу, замаскувавши обхід, наприклад, перевіркою квитків або багажу.

При затриманні злочинців, що пересуваються на автотранспорті, дуже важливо «вивести» злочинців, здійснюючи переслідування і заблокувавши інші шляхи руху, на задалегідь підготовлене місце затримання. На місці затримання встановлюються спецзасоби зупинки транспорту (Іжак-М), або дорога блокується іншим способом, визначаються вогневі точки і місце розташування групи захоплення, що дозволяє контролювати дії злочинця(-ів). Після зупинки автомобіля зі злочинцями з використанням засобів посилення мови подається команда: «Вийти з машини і лягти на землю!» Навіть при наданні злочинцем опору задалегідь вибране і підготовлене місце затримання, чисельна і технічна перевага, озброєність співробітників правоохоронних органів дозволять зберегти контроль над ситуацією.

Велику користь приносить використання тактичного прийому «засідка». Класичним є визначення засідки як прихованого, іноді замаскованого розташування співробітників поліції на території або в приміщенні для затримки всіх, хто приходить туди.

Затримання озброєного злочинця або групи злочинців характеризується підвищеним рівнем небезпеки як для оточуючих, так і для самих співробітників. Тому в такій ситуації найбільш важливо проведення повної і всеосяжної підготовки до затримання, правильний вибір тактичних прийомів і чітко організована взаємодія. При затриманні озброєного злочинця дуже важливо забезпечити безпеку сторонніх громадян і групи захоплення. Безпека громадян забезпечується попередніми

блокуванням місця затримання і недопущенням сторонніх осіб. Для забезпечення безпеки співробітників їм видається автоматична зброя (в деяких випадках необхідно також снайперська зброя і оснащення зброї пристосуваннями для безшумної і безполуменової стрільби, приладами для стрільби в нічний час) і засоби індивідуального захисту: бронежилети, каски, пластикові щити. Варто продумати тактику запобігання можливості застосування зброї злочинцем. Для цього можливе використання прийомів, що відволікають увагу злочинця. Приховано наблизившись, співробітники поліції повинні в першу чергу блокувати руки злочинця, позбавити його можливості рухатися і вилучити у нього зброю.

Групового затримання слід по можливості уникати, домігшись поділу злочинців і провівши одночасне їх затримання в різних місцях. Якщо ж групового затримання уникнути не вдається, то співробітники поліції при затриманні повинні мати значну чисельну перевагу і бути добре озброєними.

Законодавець передбачив проведення поверхневої перевірки (або обшук) затриманого тільки як потенційну можливість. Однак, на наш погляд, в деяких випадках в залежності від розвитку ситуації затримання поверхнева перевірка (або обшук) з потенційної можливості трансформується в реальну нагальну потребу. В першу чергу відбувається пошук зброї та предметів, які можуть бути використані як зброя. Поверхневу перевірку (або обшук) рекомендується робити, уклавши злочинця на землю, поставивши його під нахилом або в іншому незручному для злочинця положенні. Це дозволить попередити можливість затриманого швидко почати активні дії, вирватися з рук оперативних співробітників або іншим способом чинити опір.

При затриманні осіб, які скоїли злочин або перебувають у розшуку, ситуація може стати екстремальною, якщо злочинець чинить опір працівникові поліції, використовуючи зброю, знаряддя проникнення, які були в нього, чи предмети, які він знайшов на місці пригоди. Такою ж ситуація може стати й тоді, коли злочинець намагається втекти, а при його затри-

манні вступає у рукопашний бій. Обстановка суттєво ускладнюється тоді, коли зазначене відбувається в темний час доби, в неосвітлених місцях, у зв'язку з чим важко буває визначити, діє злочинець один чи в складі групи, озброєний він чи ні.

Практика показує, що помилкою деяких працівників поліції було те, що переслідуючи правопорушника, вони не враховували того, що втікач може напасти на них, не враховувалася й можливість нападу на них із засідки чи після імітації відмови від втечі чи опору.

Висновок. Підсумовуючи, у цій статті ми заглибилися у сферу тактичних прийомів переслідування правопорушників, розглянувши окремі аспекти, які сприяють загальному процесу. Від піших до автомобільних переслідувань і від технологічних підходів до прийняття стратегічних рішень, правоохоронні органи використовують різноманітні інструменти та методи для забезпечення швидкого та ефективного затримання злочинців.

Мета цієї статті полягала в тому, щоб надати читачам цінну інформацію про складнощі та виклики, які виникають під час переслідування правопорушників. Досліджуючи окремі аспекти цього важливого процесу, ми прагнули покращити розуміння, пропонувати найкращі практики та сприяти співпраці між професіоналами правоохоронних органів, експертами з безпеки та іншими зацікавленими сторонами, залученими до підтримки громадської безпеки.

Важливість комплексної підготовки, ретельного планування та адаптивних стратегій під час переслідування правопорушників важко переоцінити. Крім того, наголошено на необхідності етичної та відповідальної практики, яка підтримує принципи справедливості, законності та поваги до прав людини протягом усього процесу переслідування.

Оскільки правоохоронні органи продовжують стикатися з розвиненою та складною злочинною діяльністю, постійне дослідження та вдосконалення тактичних методів є першочерговим завданням. Перебуваючи в курсі нових технологій, інноваційних методів і успішних стратегій, професіонали в цій галузі можуть

адаптувати та розвивати свій підхід для ефектної боротьби зі злочинністю.

Зрештою, переслідування злочинця вимагає гармонійного поєднання інтелекту, спритності та здорового судження. Висвітлено багатогранну природу переслідування правопорушників, надаючи цінну інформацію, яка сприяє безперервному прагненню до справедливості та збереженню безпеки в наших громадах.

Перспективними напрямками подальшого дослідження, окрім окреслених методів,

можуть стати зростаюча роль передових технологій у переслідуванні правопорушників. А саме використання систем спостереження, безпілотних літальних апаратів і аналітики даних для підвищення ситуаційної обізнаності, збору розвідданих і можливостей відстеження. Крім того, у центрі подальшого дослідження можуть розглядаються етичні наслідки та правові міркування, пов'язані з використанням технологій у переслідуванні правопорушників.

Список використаних джерел:

1. Андреев Д.В. Тактичні операції затримання на гарячому при розслідуванні незаконного обігу зброї. *Форум права*. 2018. № 2. С. 6–3.
2. Савчук Д.А. Адміністративно-правове забезпечення застосування заходів примусу правоохоронними органами України. Дисс. ... к.ю.н.: 12.00.07. ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2021. 181 с.
3. Тьорло О.І., Синенький В.М., Йосипів Ю.Р., Банах С.М., Курляк М.Д. Основи професійної підготовки поліцейських: збірник метод. рекомендацій. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 297 с.
4. Логачев М.Г. Правові та психологічні аспекти застосування поліцією вогнепальної зброї: навчальний посібник. Харків. Харківський національний університет внутрішніх справ, 2018. 232 с.
5. Солодовніков А.Г. Особливості розслідування нападів з метою заволодіння чужим майном, вчинених організованими групами. Автореферат дисс. ... к.ю.н.: 12.00.09. Одеська національна юридична академія. Одеса, 2008. 22 с.

References:

1. Andriev D.V. Taktichni operatsii zatrymanna na hariachomu pry rozsliduvanni nezakonnoho obihu zbroi [Tactical operations of arrest in possession in the course of investigation of illegal arms trafficking]. *Forum prava*. 2018. № 2. S. 6–3. [in Ukrainian]
2. Savchuk D.A. Administratyvno-pravove zabezpechennia zastosuvannia zakhodiv prymusu pravookhronnymy orhanamy Ukrainy [Administrative and legal enforcement of application coercive measures by law enforcement agencies of Ukraine]. Dyss. ... k.i.u.n.: 12.00.07. DVNZ «Uzhhorodskyi natsionalnyi universytet». Uzhhorod, 2021. 181 s. [in Ukrainian]
3. Torlo O.I., Synenkyi V.M., Yosypiv Yu.R., Banakh S.M., Kurliak M.D. Osnovy profesiinoi pidhotovky politseiskykh [Basics of professional training of police officers]: zbirnyk metod. rekomendatsii. Lviv: LvDUVS, 2018. 297 s. [in Ukrainian]
4. Lohachev M.H. Pravovi ta psykholohichni aspekty zastosuvannia politsiieiu vohnepalnoi zbroi [Legal and psychological aspects of police use of firearms]: navchalnyi posibnyk. Kharkiv. Kharkivskyi natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav, 2018. 232 s. [in Ukrainian]
5. Solodovnikov A.H. Osoblyvosti rozsliduvannia napadiv z metoiu zavolodinnia chuzhym mainom, vchynenykh orhanizovanymy hrupamy [Peculiarities of the investigation of attacks with the aim of seizing other people's property, committed by organized groups]. Avtoreferat dyss. ... k.i.u.n.: 12.00.09. Odeska natsionalna yurydychna akademiia. Odesa, 2008. 22 s. [in Ukrainian]